

UTAJÄRVEN PONTEMAN TUULIPUISTO- HANKKEEN KAHDEN VOIMALANPAIKAN LUONTOTYYPPI- JA KASVILLISUUSSEL- VITYS SEKÄ PESIMÄLINNUSTOSELVITYS 2025

*Siniheinäkasvus-
toja voimala 34
alueella*

Sisältö

1. Johdanto.....	3
2. Aineisto ja käytetyt menetelmät.....	3
3. Tulokset.....	3
3.1 Suunniteltujen uusien voimalanpaikkojen luontotyyppit ja kasvillisuus	3
3.2 Pesimälinnustoselvitys	6
3.2.1 Käytetty menetelmä.....	6
3.2.2 Tulokset	6
4. Yhteenveto.....	8
5. Lähteet ja kirjallisuus.....	9
6. Liitteet	10

1. Johdanto

Tuulipuisto Pontema Oy tilasi kesällä 2025 Suomen Luontotieto Oy:ltä kahden muuttuneen voimalanpaikan kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen sekä pesimälinnustoselvityksen suunnitteilla olevan Utajärven Ponteman tuulivoimapuistohankkeen vaikutusalueelta. Selvitys kuuluu hankkeen ympäristösuunnitteluun ja ympäristövaikutuksiin liittyviin perusselvityksiin. Tehtävän yhteyshenkilönä on tilaajan puolella toiminut Martin Sjöwall ja Suomen Luontotieto Oy:ssä Jyrki Matikainen

2. Aineisto ja käytetyt menetelmät

Suunnitelluilta voimalanpaikoilta (karttaliite 1) selvitettiin Luonnonsuojelulain tarkoittamat suojeltavat luontotyypit (Luonnonsuojelulaki 2023/9/64§), Metsälain tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt (1996/1093, 10§) ja Vesilain (Vesilaki 587/2011, 2 luvun 11 § ja 3 luvun 2 §) suojelemat pienvesikohteet, kuten lähteet ja purot. Selvitys sisälsi myös uhanalaisia tai silmälläpidettäviä luontotyyppejä (Kontula ym. 2018) koskevan tarkastelun.

Alueelta tehtiin myös kartoituslaskentamenetelmällä toteutettu pesimälinnustoselvitys koskien koko pesimälinnustoa. Linnustoselvityksen tarkempi menetelmäkuvaus esitetään pesimälinnustoselvitys osiossa.

Eiselysvaiheessa selvitettiin kaikki alueelta julkaistu luontotieto. Koko suunniteltua tuulipuistoaluetta on aiemmin tutkittu useana vuonna ja alueelta on tehty laaja luontoarvojen perusselvitys, jota on täydennetty useaan kertaan hankkeen suunnittelun edetessä. Metsäkeskus on rajannut voimalanpaikan numero 5 läheltä pienen mäntyvaltaisen suolaikun. Laikun etäisyys suunnitellusta voimalanpaikasta on noin 300 metriä.

Suunniteltujen voimalanpaikkojen luontotyypit ja kasvillisuus selvitettiin 20.7.2025 tehdyllä maastokäynnillä. Selvityksen maastotöistä vastasi ja raportin kirjoitti FM, biologi Jyrki Matikainen Suomen Luontotieto Oy:stä. Maastotöissä avusti Heidi Alho. Raportin taittoi Eija Rauhala. Tilaaja toimitti selvityksessä käytetyn karttamateriaalin ja tausta-aineiston.

3. Tulokset

3.1 Suunniteltujen uusien voimalanpaikkojen luontotyypit ja kasvillisuus

Suunniteltujen voimalanpaikkojen ympäristö inventoitiin noin 250 metrin etäisyydeltä suunnitellusta voimalanpaikasta.

Voimala 5

Suunniteltu voimalanpaikka sijoittuu nykyisen metsätien varteen. Maaperä on alueella moreenia ja alueen eteläreunalla on turpeen ja moreenin seosta. Koko voimalan ympäristö on hyvin monotonista 4-5 metristä harvakasvuista mäntytaimikkoa (*Pinus sylvestris*). Männyn lisäksi puustoon kuuluu yksittäisiä hieskoivuja. Hyvin niukka pensaskerros koostuu yksittäisistä hieskoivun (*Betula pubescens*) ja pihlajan (*Sorbus aucuparia*) taimista. Metsätyyppi on koko alueella hyvin karua kanervatyypin kangasta, jossa aluskasvillisuuden valtalajiston muodostavat kanerva (*Calluna vulgaris*), variksenmarja (*Empetrum nigrum*), puolukka (*Vaccinium vitis-idaea*) ja metsälauha (*Deschampsia flexuosa*). Muusta lajistosta mainittakoon yksittäiset kultapiiskut (*Solidago virgaurea* ja ojanvarressa kasvaneet juolukat (*Vaccinium uliginosum*)). Voimalan alue vaiheutuu eteläpuolella pitkälle kuivuneeseen, harvapuustoiseen entiseen rämealueeseen. Metsätien pohjoispuoleinen alue on ympäristöltään samantyyppistä, mutta tänne on ylispuiksi jätetty kookkaita mäntyjä. Lahopuuta ei suunnitellun voimalanpaikan ympäristössä ole pohjoispuolen yhtä mäntykeloa lukuun ottamatta.

Suunnitellun voimalanpaikan länsipuolella, noin 300 metrin etäisyydellä on Metsäkeskuksen rajaama erityisen tärkeä elinympäristö. Vanhaa mäntyä kasvavan suolaikun ja suunnitellun voimalanpaikan väli on hyvin monotonista mäntykangasta, jossa puusto on nuorta ja harvennettua.

Yleiskuva voimala 5 alueelta

Voimala 5 mäntytaimikkoa metsäautotien pohjoispuolella

Voimala 34

Voimala 34 sijoittuu kosteapohjaiselle ja osittain hyvin rehevälle kivennäismaasaarekkeelle. Metsäkoneurien perusteella maaperä on alueella osittain turvetta ja osittain hiesua/hietaa. Osa alueen eteläosasta on muutama vuosi sitten hakattua ja nyt taimettuvaa hakkuuaukeaa. Muu osa alueesta on muutama vuosi sitten harvennettua, rehevää, nuorta sekametsää, jossa valtapuustoon kuuluu mäntyä, kuusta (*Picea abies*) ja hieskoivua. Alueella kasvaa myös yksittäisiä haapoja, pihlajia ja raitoja (*Salix caprea*). Pensaskerros muodostuu puiden taimista, korpipaatsamista (*Rhamnus frangula*) ja katajista (*Juniperus communis*). Alueen aluskasvillisuus on rehevää ja alueella on heinä- ja ruohokorven tunnuspiirteitä. Muutamia mustikkakasvustoja (*Vaccinium myrtillus*) lukuun ottamatta varvut puuttuvat alueelta lähes kokonaan. Alueella on steriilejä viitakastikkakasvustoja (*Calamagrostis canescens*) sekä siniheinävaltaisia (*Molinea caerulea*), hyvin monilajisia, reheviä laikkuja. Laikkujen lajistoon kuuluu mm. katajaa, rätvänää (*Potentilla erecta*), metsäkurjenpolvea (*Geranium sylvaticum*), karhunputkea (*Angelica sylvestris*), mesimarjaa (*Rubus arcticus*), kurjenjalkaa (*Comarum palustre*) ja suorvokkia (*Viola palustris*). Alueella kasvaa myös yksittäisiä maariankämmeköitä (*Dactylorhiza maculata*). Alueen märimmillä laikuilla kasvaa metsänalvejuurta (*Dryopteris carthusiana*), metsäimarretta (*Gymnocarpium dryopteris*) ja korpi-imarretta (*Phegopteris connectilis*). Lahopuuta on alueella muutaman lahoppupötkkelön ja hakkuutähteiden muodossa. Ojituksesta huolimatta alue on edelleen melko kosteapohjaista ja kasvilajistoltaan monipuolista, vaikka uhanalaista lajistoa ei alueelta löytynytkään.

Yleiskuva voimala 34 alueelta

3.2 Pesimälinnustoselvitys

3.2.1 Käytetty menetelmä

Tutkimusalueen pesimälinnusto selvitettiin sovellettua kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies 1988) käyttäen. Koska työ tilattiin vasta kesäkuun alussa (6.6) laskentakertoja oli vain yksi. Linnustoselvityksen maastotyöt tehtiin 11.6. Suunniteltujen voimalanpaikkojen ympäristön linnusto selvitettiin noin 300 metrin säteeltä voimalanpaikasta Alue käveltiin systemaattisesti läpi kuunnellen ja havainnoiden. Laskenta suoritettiin klo 3.30-6.30 välisenä aikana.

Linnuston laskentamenetelmistä kartoituslaskenta on tarkin, mutta samalla työläin, mikäli laskentakertoja on useampi kuin yksi. Kartoituslaskentamenetelmää käytetään yleisesti maalinnuston selvitys- ja seurantamenetelmänä ja menetelmänä se on hyvin yksinkertainen ja helposti toteutettavissa. Kartoituslaskentamenetelmä perustuu tavallisesti useaan käyntikerrtaan tutkimusalueella. Kuten muutkin pesimälinnustoon kohdistuvat laskentamenetelmät sen pohjana on lintujen reviirikäyttäytyminen. Kullakin käyntikerralla merkitään kartalle kaikki pesivää paria osoittavat havainnot. Useimmiten havainto on laulava koiras, mutta myös pesät, juuri pesästä lähteneet maastopoikaset sekä varoittavat naaraat ovat pesivää paria osoittavia havaintoja. Havainnot merkitään käyntikartalle, jonka tulisi olla mahdollisimman tarkka. Käytännössä peitepiirros, johon voi merkitä omia karttamerkkejä, on usein paras vaihtoehto. Kartoitus on hidas, mutta hyvin tehokas laskentamenetelmä. Yhden laskentakerran menetelmällä ei välttämättä havaita kaikkia alueella esiintyviä lintuja, niiden satunnaisen liikkumisen sekä muuttuvien ympäristöolosuhteiden vaikutusten takia. Kartoituslaskentamenetelmällä yhdellä käyntikerralla havaitaan metsämaastossa noin 60 % pesimälinnuista, mutta avomaastossa havaintotehokkuus voi olla jopa yli 90 %. Harvakasvuisissa metsissä yhdellä käyntikerralla voidaan olosuhteiden ollessa suotuisat havaita lähes kaikki alueella pesivät lintuparit, mikäli laskennan ajoitus osuu oikeaan aikaan (mm. Koskimies ja Väisänen 1988). Kattavamman ja yksityiskohtaisemman tiedon saamiseksi tulisi peitteisessä maastossa laskentakertoja olla mielellään enemmän kuin kaksi.

3.2.2 Tulokset

Voimala 5

Taulukko 1. Alueen pesimälinnusto parimäärineen

Teeri	1 pari. Naaraslintu aivan alueen etelärajalla
Metsäkirvinen	1 pari. Alueen pohjoisreunassa
Peippo	1 pari
Keltasirkku	1 pari

Hyvin niukkalinnustoinen alue, jossa ei ole kolopuita ja puusto on monotonista mäntytaimikkoa.

Voimala 34

Taulukko 1. Alueen pesimälinnusto parimäärineen

Riekko	1 pari. Koiraslintu lähti jaloista
Metsäkirvinen	1 pari. Eteläosan hakkuuaukealla
Punakylkirastas	1 pari. Varoitteli
Punarinta	1 pari
Pajulintu	1 pari
Vihervarpunen	1-2 paria
Peippo	2 paria
Pohjansirkku	1 pari. Varoitteli

Alueella pesivät /havaitut Lintudirektiivin (Council Directive 79/409/ETY) liitteen I pesimälajit

Teeri (Tetrao tetrix)?

Voimalanpaikka 5 etelärajalla havaittiin naarasteeri, joka saattoi pesiä alueella. Pesä- tai poikuehavaintoa ei lajista kuitenkaan tehty.

Naaras teeri

Alueella havaitut /pesivät kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen ym. 2019) mainitut lintulajit

Riekko (Lagopus lagopus) VU=vaarantunut

Kansallisessa uhanalaistarkastelussa vaarantuneeksi lajiksi luokiteltu riekko havaittiin voimalapaikka 34 alueella. Havainto koski koiraslintua, eikä lajin pesintää varmistettu alueelta. Kesällä 2025 riekkokannat olivat koko Suomessa erittäin heikot.

Koirasriekko kesäpuvussa

4. Yhteenveto

Suunniteluilla voimalanpaikoilla ei ole Luonnonsuojelulain 64 § mukaisia suojeltavia luontotyyppejä. Metsäkeskuksen avoimessa paikkatietoaineistossa kohteilta ei ole rajattu Metsälain 10 § mukaisia erityisen arvokkaita elinympäristöjä, eikä niitä selvityksen aikana alueella havaittu. Vesilain mukaisia suojeltavia kohteita ei alueella ole ja kaikki alueen vesiuomat ovat kaivettuja metsäojia. Luonnontilaisia lampia tai edes kausikosteita notkelmia ei alueella ole. Uhanalaisia luontotyyppejä ei suunniteltujen voimalanpaikkojen alueella ole. Kumpaakin kohdetta on hoidettu talousmetsänä, eikä vanhojen metsien kuvioita alueella ole. Lahopuuta on kohteilla vain hakkuutähteiden ja muutaman mäntykelon ja koivupötkkelön muodossa. Uhanalaista putkilokasvilajistoa ei alueelta löytynyt. Vieraslajeja (putkilokasvit) ei alueella havaittu. Voimalanpaikkojen pesimälinnusto on tavanomaista ja linnuston tiheys on voimalanpaikalla 5 hyvin alhainen. Alueen merkittävimmät lintuhavainnot ovat voimalanpaikalla 34 havaitut riekko ja pohjansirkku, joista pohjansirkku varmuudella pesi alueella.

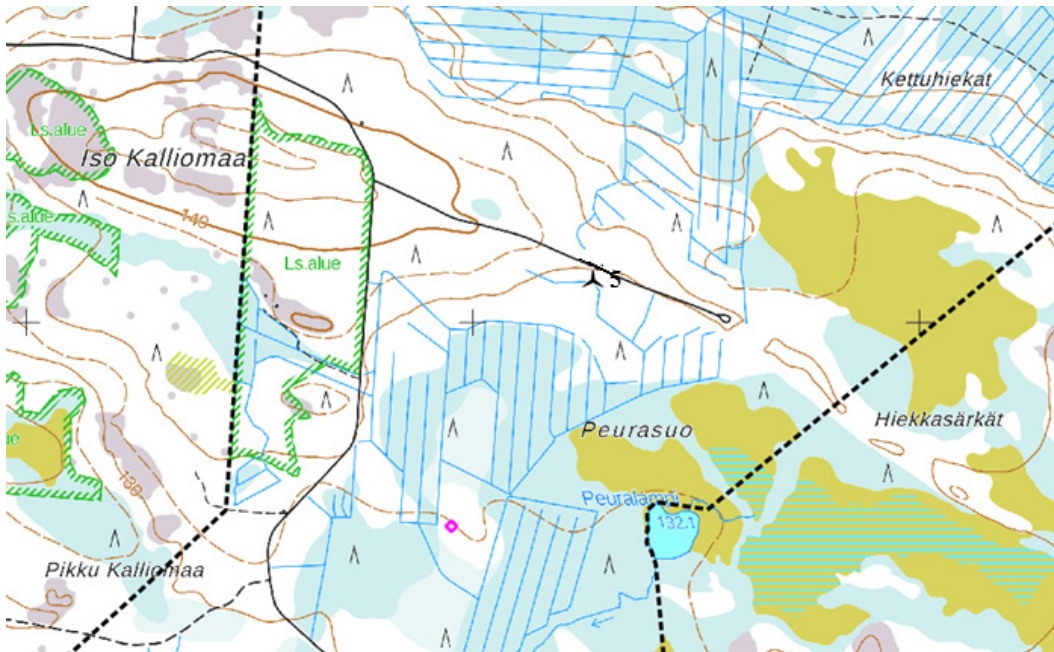

5. Lähteet ja kirjallisuus

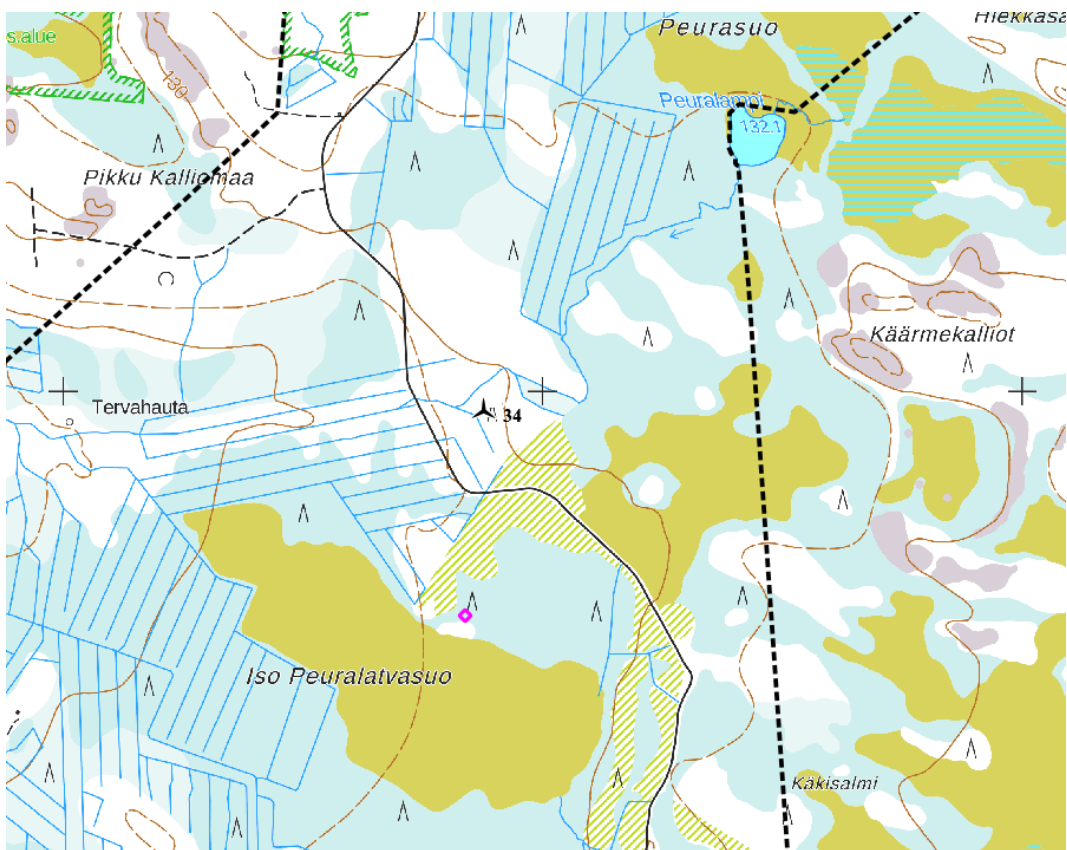
- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas. Ympäristöopas 46, 2. korj. painos, Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Birdlife Finland. Kevään ja kesän 2025 tiedotteet. [www. Birdlife.fi](http://www.birdlife.fi)
- Enemar, A. 1959: On the determination of size and composition of a passerine bird population season. A methodological study. – Vår Fågelvärld suppl. 2:1–114.
- Geologian tutkimuskeskus GTK 2018. Maaperäkartta 1:20000/1:50 000 ja kallioperäkartta 1:200 000. <http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara>
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnuston seurannan havainnointiohjeet (2. painos). Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.
- Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. ja Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas. 347 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehtikustannus. Tapio. Hämeenlinna.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005: Suuri pohjolan kasvio. Tammi. Helsinki.
- Mäkelä, K & Salo, P. 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43. 2023 2. korjattu painos.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.
- Ryttäri, T. & Kettunen, T. 1997: Uhanalaiset kasvimme. – Suomen Ympäristökeskus. Kirjayhtymä Oy. Helsinki.
- Ryttäri, T, Kalliovirta, M, & Lampinen, R. 2012 (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. Tammi, Helsinki
- Sierla L., Lammi, E., Mannila, J. ja Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö -sarja, nro 742. Ympäristöministeriö, Helsinki 2004. 113 s.
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura -arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus.
- Valtion ympäristöhallinnon ympäristötietojärjestelmä

6. Liitteet

Karttaliitteet 1 ja 2. Suunnitellut uudet voimalanpaikat

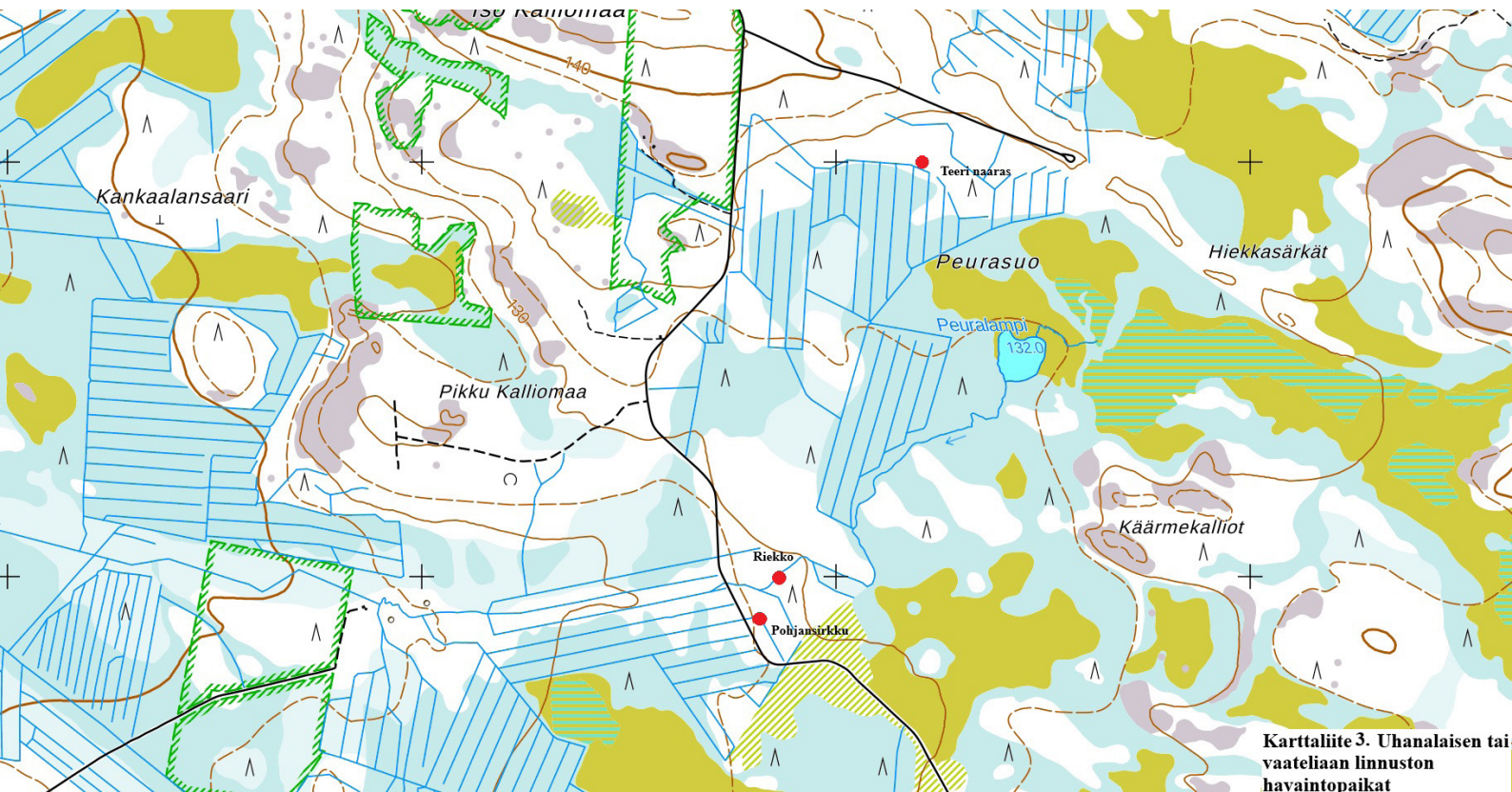

Pontema voimala 5

Pontema voimala 34

Karttaliite 3. Uhanalaisen tai vaateliaan linnuston havaintopaikat

Karttaliite 3. Uhanalaisen tai
vaateliaan linnuston
havaintopaikat